प्रगति प्रतिबेदन

प्रस्तुत गर्ने

न्यायिक समिति

कानूनी सहजकर्ता रेखा सापकोटा

१. परिचय

नेपालको संबिधान २०७२ को धारा २१७ मा न्यायिक समितिको ब्याबस्था गरेको पाइन्छ । यस भन्दा अघी ऐतिहाँसक पृष्ठभूमि हेर्दा दाङ्ग देउखुरी जिल्लामा स्थानिय पन्चले मुद्दा हेर्ने सम्बन्धमा अधिकार प्रदान गरेको १९७३ बैशाख २७ गतेको सनद र १९८७ सालमा तराइका केहि जिल्लामा तत् सम्बन्धमा गरिएको ब्यबस्था तथा मधेस जिल्लाको पन्चाएतको नाममा सम्बत २००३ साल चैत्र २५ मा सदर भएको नियमावली साथै २००६ सालमा जारी भएको पन्चाएत अदालत ऐनमा समेत ब्यक्ती ब्यक्तीको हक बेहकका मुद्दा सरकार बादी हुने मुद्दा मध्दे बाह्रमासे खोटा चलन ढक माना पाथी तौल नाप घटबढ मुध्दा जतिसुकै बिगो दण्ड कैदको मुध्दा भएपनि हेर्नहुन्छ ।त्यस बाहेक गैह्रसरकारबादी हुने नालिस पर्ना साथ ऐनले प्रतिबादीलाइ थुनि नेल ठोकी वा धरौट जमानिमा राखी पुर्पक्ष गर्नुपर्ने मुध्दा उजुरि पर्न आएमा इलाका अमिनि अदालतमा जानु भनी सुनाइ दिनुभनि उल्लेख गरेको पाइन्छ । गाँउपन्चायत ऐन २०१८ ले जतिसुकै बिगो दण्ड कैद हुने भए पनि आफ्नो स्थानिय क्षत्र भित्रको बाटो आली ज्याला मज्दुरी कम्पाउण्ड चरिचरण पानिघाट साँध सिमाना संधिसर्पन समेत का बिवाद हेर्ने र निर्णय लिन सक्ने अधिकार दिइएको थियो ।

२०४६ सालको जनक्रान्ति पश्चात गाँउ पन्चाएत ऐनको सट्टा गाँउ बिकास समिति ऐन २०४७ राखियो र सो ऐनलाइ गाँउ बिकास समिति ऐन २०४८ ले खारेज भयो । २०४८ लाइ पनि स्थानिय स्वाएत्त साशन ऐन २०५५ ले खारेज गर्दै गाँउ बिकास समितिलाइ नेपाल सरकार बादी हुने बाहेकका घरेलु हिंसा समेतका मुध्दाहरु समेत हेर्न सक्ने गरी स्थानिय स्वायत्त साशन ऐन २०५५ आएको देखिन्छ ।

जनताको न्यायको पँहुचलाइ अझै सरल र सहज ढङ्गले प्रभावकारी बनाउन जनताले आफ्नै घर दैलोमा न्याय पाएको अनुभूती गराउन स्थानिय रुपमा खडा भएका बिवाद स्थानिय रूपमै समाधान गर्ने मुल ध्येयका साथ परापूर्व काल देखिनै प्रचलनमा रहदै आएको पाइन्छ ।

यसै सन्दर्भमा त्यस्ता बिवाद समाधानका उपाय हरुलाइ संस्थागत तथा कानुनी मान्यता प्रदान गर्न नेपालको संबिधान २०७२ को धारा २१७ मा हरेक स्थानिय तहमा उपाध्यक्ष तथा उप प्रमुखको संयोजकत्वमा ३ सदस्यीय न्यायिक समिति रहने संवैधानिक ब्यवस्था गरेकको छ । त्यसै गरी संविधानको मुलमर्मलाइ संस्थागत गर्न स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४ जारी गरी सो ऐनको दफा ४६ देखी दफा ५३ सम्म न्यायिक समितिका बारेमा बिभिन्न बिषय बस्तुहरु समेटिएका छन्

२. कुल विनियोजित रकम र खर्च रकम:

आ.ब.२०७७/०७८ मा न्यायिक समिति तर्फ कुल बिनियोजित रकम रु २८१००००

चालु खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रम/क्रियाकलापहरु			वडा स्थान	खर्च स्रोत		बिनियोजित रकम	खर्च रकम
२०६०	१	इजलास बैठक खाजा ब्यबस्थापन		केन्द्रिय	बि.स.अ.	६०,०००।-	
२०६०	२	मेलमिलाप संयोजक कानूनी सहजकर्ता परिचालन		प्रदेश	राजश्व बाडफाड	३६०,०००।-	१०८०००।-
२०६०	३	जिल्ला स्तरिय न्यायिक संजाल गठन र अनुगमन		केन्द्रिय	बि.स.अ.	२००,०००।-	
२०६०	४	असहाय महिला न्यायकोष परीचालन		प्रदेश	राजश्व बाडफाड	७००,०००।-	
२०६०	५	बहुबिबाह, बालबिबाह,घरेलु र लैङ्गिक हिंसाबारे कानूनी सचेतना तथा अभिमुखीकरण		प्रदेश	राजश्व बाडफाड	४००,०००।-	
२०६०	६	मेलमिलापकर्ता । मेलमिलाप केन्द्र संचालन परिचालन र न्यायिक सचिबालय फर्निचर खरिद		केन्द्रिय	बि.स.अ.	६४०,०००।-	६२,०००।-
२०६०	७	न्याय समितिमा दर्ता बिबादको स्थलगत अनुगमन		केन्द्रिय	बि.स.अ.	२००,०००।-	१५९,६५०।-
२०६०	८	समुदायमा नया मुलुकी देवानी संहिता रन्याय समितिको क्षेत्राधिकार बारे सचेतना		केन्द्रिय	बि.स.अ.	२००,०००।-	
२०६०	९	न्यायिक समितिको ब्रोसर प्रकाशन		केन्द्रिय	बि.स.अ.	५०,०००।-	
						२८१००००।-	

३. यथार्थ भौतिक प्रगती:

आ.ब. २०७६।०७७ मा निरुपण भएका बिबादको अनुगमन प्रतिबेदन बिबरण :

क.सं	निबेदकको नाम	बिपक्षीको नाम	ठेगाना	बिबाद	कैफियत
१	मन्जिला गुरागाई ९८४५३४९९१३	घनस्याम गुरागाई	मनहरी १	घरेलु हिंसा	मिलापत्र कार्यान्वयन नभई अदालतमा मुद्दा चलिरहेको
२	चरिमाया रुम्बा ९८४५७८४९४८	मान बहादुर स्याङ्गबो	मनहरी २	घरेलु हिंसा	मिलापत्र अनुसार कार्य भई सम्बन्ध सुधार भएको
३	फुलमाया मोत्तान ९८१२२३९६६४	हस्त बहादुर मोक्तान	मनहरी २	घरेलु हिंसा	मिलापत्र अनुसार कार्य भई सम्बन्ध सुधार भएको
४	कुमार लामा ९८१७२६२७७२	अजिता लामा	मनहरी २	पारिवारिक बिबाद	मिलापत्र अनुसार कार्य भई सम्बन्ध सुधार भएको
५	पशुपती पान्डे ९८४५०३३६७५	धनमाया सुनार	मनहरी ३	बंगुर पालनबाट भएको प्रदुषण	मिलापत्र अनुसार कार्य भई सम्बन्ध सुधार भएको
६	गिता राई ९८४५७९७३१४	अजित राई	मनहरी ३	घरेलु हिंसा	मिलापत्र अनुसार कार्य भई सम्बन्ध सुधार भएको
७	केशर सिं बल ९८१३०९३७४४	मान बहादुर बल	मनहरी ३	जग्गा बिबाद	मिलापत्र अनुसार कार्य भई सम्बन्ध सुधार उन्मुख रहेको

३. यथार्थ भौतिक प्रगती:

आ.ब. २०७६।०७७ मा निरुपण भएका बिबादको अनुगमन प्रतिबेदन बिबरण :

क.सं	निबेदकको नाम	बिपक्षीको नाम	ठेगाना	बिबाद	कैफियत
८	फडिन्द्र प्रसाद तिमल्सिना ९८६५१७४६२१	भोलानाथ तिमल्सिना समेत	मनहरी ३	गाली बेइज्जती	मिलापत्र अनुसार कार्य भई सम्बन्ध सुधार भएको
९	माया गर्तौला ९८६२५६७२९८	झनक बहादुर गर्तौला	मनहरी ३	घरेलु हिंसा	मिलापत्र कार्यान्वयन नभई अदालतमा मुद्दा चलिरहेका
१०	बिष्णु माया घलान ९८०७२२९८८७	संदिप मगर	मनहरी ३	घरबहाल सम्बन्धमा	मिलापत्र अनुसार कार्य भई सम्बन्ध सुधार भएको
११	उमा नेपाली समेत ९८०४२९९४५४	राम शरण नेपाली	मनहरी ३	गालि बेइज्जती	मिलापत्र अनुसार कार्य भई सम्बन्ध सुधार भएको
१२	भैरब बिक्रम राणा ९८६०३६०५११	देउती कुमारी राणा	मनहरी ३	जग्गा बिबाद	मिलापत्र अनुसार कार्य भई सम्बन्ध सुधार भएको
१३	सेती माया थिङ्ग ९८०३४७१३०७	शान्ती बल	मनहरी ४	घरेलु हिंसा	मिलापत्र अनुसार कार्य भई सम्बन्ध सुधार भएको
१४	पातली जिम्बा ९८४४७११८७०	प्रताप जिम्बा	मनहरी ४	घरेलु हिंसा	मिलापत्र अनुसार कार्य भई सम्बन्ध सुधार भएको

३. यथार्थ भौतिक प्रगती:

आ.ब. २०७६।०७७ मा निरुपण भएका बिबादको अनुगमन प्रतिबेदन बिबरण :

क.सं	निबेदकको नाम	बिपक्षीको नाम	ठेगाना	बिबाद	कैफियत
१५	रमेश नेपाली ९८२३३३६७८८	हरी बहादुर मकाती	मनहरी ५	गाली बेइज्जती	मिलापत्र अनुसार कार्य भई सम्बन्ध सुधार भएको
१६	कोपिला आले ९८१११८१३९१	कृष्ण बहादुर राई समेत	मनहरी ५	गालि बेइज्जती	मिलापत्र अनुसार कार्य भई सम्बन्ध सुधार भएको
१७	अर्जुन प्रसाद प्रसाई ९८०८२७३७०५	जिबन छ्युमी	मनहरी ६	जग्गा बिबाद	मिलापत्र अनुसार कार्य भई सम्बन्ध सुधार भएको
१८	दुर्गादेबी मानन्धर ९८४५१०९२५७	शान्ता मानन्धर	मनहरी ७	पारिबारिक बिबाद	मिलापत्र अनुसार कार्य भई सम्बन्ध सुधार भएको
१९	शान्तिमाया मोक्तान ९८२५२७४१७५	मनोज कुमार मोक्तान	मनहरी ८	घरेलु हिंसा	मिलापत्र अनुसार कार्य भई हाल बिबाद नरहेको । सम्बन्ध सुधार उन्मुख रहेको
२०	बसुन्धारा मिजार ९८१४२१०१८०	सिर्जना बुडामगर	मनहरी ९	बंगुर पालनबाट भएको प्रदुषण	मिलापत्र अनुसारको कार्य नभएको ।

४. लाभान्भित संख्या:

आ.ब.२०७७।०७८

क्र.सं.	गत आ.ब. बाट सरेको	यस आ.ब.को	जम्मा	मेलमिलाप	फैसला	डिसमिस	फिर्ता	रेफर	जम्मा फछ्र्यौट	बाकी
१	७	२१	२८	१३	०	८	०	१	२२	६

५. कार्यक्रमको चुनौती/समस्या:

१. नितिगत तथा प्रकृयागत,ब्यबहारीक समस्या ।

२. अबस्यकता अनुसारको ऐन कानून नहुनु।

३. बनेका कानून कार्यबिधि अस्पस्ट तथा दोहोरो अर्थ लाग्ने किसिमको हुनु।

४. बनेका कार्यबिधिलाई कार्यान्वयनमा ल्याउन नसकिनु ।

५. न्यायिक समिति प्रती अपनत्वको संकट।

६. कार्यालय ब्ययबस्थापन समय सापेक्ष नरहेको ।

६. अवसरः

१. गाउँसभाबाट बजेट बिनियोजन हुनु ।

२. बजेट अनुसार कार्य योजना बन्नु ।

३. तल्लो बर्गको न्यायमा पहुच ।

४. समय तथा खर्चको बचत ।

७. फोटोहरु:

मिलपत्र भएका विवादहरुका सम्बन्धमा घरभेट कार्यक्रम ९ वटा नै वडामा

७. फोटोहरु:

मिलपत्र भएका विवादहरुका सम्बन्धमा घरभेट कार्यक्रम ९ वटा नै वडामा

७. फोटोहरु:

मेलमिलाप केन्द्र स्थापना ९ वटै वडामा।

धन्यवाद